



ЧАСТИНА ПЕРША

Друзі обов'язково прийдуть навідати 9

ЧАСТИНА ДРУГА

Ти іноді не віритимеш власним очам 157

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

Попереду ще стільки веселих екскурсій 329

Подяки 426



НАСТУПНОГО ЧЕТВЕРГА...

— Я розмовляла з однією жінкою з Раскін-Корта, і вона сказала, що сидить на дієті, — каже Джойс, допиваючи залишки вина в келиху. — Їй вісімдесят два!

— Ходунці роблять людину візуально гладкішою, — вставляє Рон. — Отими своїми тонкими ніжками.

— Нащо сидіти на дієті у вісімдесят два? — питає Джойс. — Що вже тобі зробить сосиска в тісті? Уб'є? Пф, нехай стає в чергу.

«Клуб убивств по четвергах» закрив засідання. Цього тижня вони розглядали давню справу продавця газет із Гастінгса, який убив з арбалета чоловіка, що вдерся до його крамниці. Продавця були арештували, аж тут утрутилися медіа. Суспільний консенсус полягав у тому, що людина має право захищати власну лавку й з арбалетом, чорт забирай. Газетяра виправдали, він вийшов на волю з гордо піднятою головою.

Десь через місяць поліція з'ясувала, що невдаха-грабіжник раніше зустрічався з юною донькою газетяра і що останній мав довгу історію завдання тяжких тілесних ушкоджень, але на той час усі вже забули про цю справу. Врешті-решт, то був 1975 рік. Камер не було, й ніхто не хотів знімати бучу.

— Як думаєте, мені із собаки вийде пристойний компаньйон? — питає Джойс. — Я подумала, що могла б завести собаку, або ж інстаграм.

— Я не радив би, — каже Ібрагім.

— Ой, ти виступав би проти всього, — каже Рон.

— Загалом так, — погоджується Ібрагім.

— Невеликого собаку, звісно, — каже Джойс. — Великого в мене пилосмок не потягне.

Джойс, Рон, Ібрагім і Елізабет насолоджуються обідом у ресторані, розташованому в самому серці селища Куперс-Чейз. На столі стоять пляшка червоного й пляшка білого вина. На годиннику за чверть дванадцята.

— Не заводь маленького собаку, Джойс, — каже Рон. — Маленькі собаки — це як низькі чоловіки: завжди прагнуть щось довести. От і галасують та гавкають на машини.

Джойс киває.

— Тоді, може, середнього розміру? Елізабет?

— М-м-м, непогана думка, — відповідає Елізабет, хоч і не слухає по-справжньому. Та і як же слухати, коли оце отримала такого листа?

Звісно, вона вловлює основне. Елізабет завжди насторожі, тому що ніколи не знаєш, що може впасти тобі на голову. Вона за своє життя чула все і про все. Уривок розмови в берлінському барі, недбало кинуте слівце російського моряка у відпустці, що зійшов на берег у Тріполі. Наразі ж, у четвер, в обідню пору, в сонному пенсійному поселенні у Кенті скидається на те, що Джойс хоче собаку, навколо цього точиться дискусія про розміри, а Ібрагім сумнівається. Але думає Елізабет про інше.

Про лист, який просунула під її двері невидима рука.

Люба Елізабет,

цікаво, чи пам'ятаєш ти мене? Можливо, ні, але без зайвої скромності вважаю, що так.

Життя знов узялося до своїх трюків, і я, заїхавши сюди цього тижня, дізнався, що ми тепер сусіди. Потрапив у добірне товариство! Ти, певно, думаєш, що сюди тепер пускають усяких старих босяків.

Знаю, що востаннє ми бачилися досить давно, але думаю, що було б чудово поновити наше спілкування після стількох років перерви.

Чи не зайдеш ти до мене на один-два келихи в Раскін-Корт, квартира 14? На таке собі новосілля? Коли так, як тобі завтра о третій пополудні? Відповідати нема потреби, я все одно чекатиму на тебе з пляшкою вина.

Буде справді приємно знову тебе побачити. Нам стільки всього треба переповісти одне одному. Скільки води сплигло під мостом і всяке таке.

Я дуже сподіваюсь, що ти мене таки пам'ятаєш і що ми таки побачимося завтра.

*Твій старий друг,
Маркус Кармайкл*

І з того часу Елізабет тільки про лист і думає.

Востаннє вона бачила Маркуса Кармайкла наприкінці листопада 1981 року, однієї дуже темної та холодної ночі коло мосту Ламбет. На Темзі тоді був відплив, а дихання клубочилося парою в морозному повітрі. Елізабет очолювала команду спеціалістів. Вони приїхали на білому, потертому ззовні фургоні, що начебто належав фірмі «Г. Проктер — вікна, ринви, будь-яка робота», але

всередині повнився осяйними кнопками й екранами. Один молодий констебль обгородив для них берегову смугу та закритий хідник на набережній Альберта.

Елізабет і її команда спустилися кам'яними сходами, що обросли смертельно підступним слизьким мохом. Річка відступила й відкрила поглядам спертий об найближчу кам'яну опору мосту майже сидячий труп. Елізабет подбала, щоб усе було зроблено як слід. Один з її спеціалістів оглянув одяг і передивився кишені важкого пальта, молода жінка з Гайгейта зробила фотографії, а лікар зафіксував смерть. Було ясно, що чоловік стрибнув або його зіштовхнули в Темзу десь вище за течією. Це вже мав вирішити патологоанатом. Усе буде надруковано у звіті, який хтось складе, а Елізабет просто додасть унизу свої ініціали. Чисто й охайно.

Дорога назад, угору слизькими сходами, з мертвим тілом на військових ношах, забрала більше часу. Юний констебль, збуджений тим, що його покликали допомогти, упав і зламав гомілку, а їм тільки цього бракувало. Вони пояснили хлопцю, що наразі не можуть викликати швидку, і він сприйняв це доволі мужньо. А через кілька місяців здобув підвищення з неочевидного приводу, тож у довшій перспективі ніхто не постраждав.

Її невелика команда досягла набережної, а там тіло завантажили в білий фургон. «Будь-яка робота».

Команда розійшлася, крім Елізабет і лікаря, які залишилися з тілом у фургоні, що повіз їх до моргу в Гемпширі. Вона раніше не працювала із цим лікарем — ставний, червоноликий, темні вуса із сивиною, — але він був доволі цікавий. Такого чоловіка легко запам'ятати.

Вони побалакали про еутаназію та крикет, поки лікар не задрімав.

Ібрагім тримає у руці келих і доводить своє:

— Боюся, що взагалі не радив би заводити собаку, Джойс, чи то малого, чи то середнього, а чи то великого. На цьому етапі життя.

— Ой, починається, — каже Рон.

— У середнього собаки, — веде далі Ібрагім, — скажімо, в тер'єра, як-от джек-рассела, очікувана тривалість життя десь чотирнадцять років.

— Хто сказав? — питає Рон.

— Сказав Кінологічний клуб Великої Британії, якщо ти раптом захочеш це оскаржити, Роне. Ти хотів би це оскаржити, Роне?

— Ні, я тобі вірю.

— Так от, Джойс, — продовжує Ібрагім, — тобі ж зараз сімдесят сім років?

Джойс киває.

— Наступного року сімдесят вісім.

— Це очевидно, так, — погоджується Ібрагім. — Отож, з огляду на те що тобі сімдесят сім, ми мусимо зважити на твою очікувану тривалість життя.

— Ой, залюбки! — каже Джойс. — Обожду так. Мені якось на набережній розкладали таро. Ворожка сказала, що мені перепадуть великі гроші.

— Якщо конкретніше, то мусимо зважити на таку ймовірність: чи твоя очікувана тривалість перевищить очікувану тривалість життя середнього собаки.

— Гадки не маю, як це ти так і не одружився, старий, — каже Рон Ібрагіму й бере з кулера на столі пляшку білого вина. — Не говорить, а медом поливає. Комусь додати?

— Дякую, Роне, — каже Джойс. — Лий по вінця, щоб двічі не вставати.

Ібрагім веде далі:

— Імовірність того, що сімдесятисемирічна жінка проживе ще п'ятнадцять років, становить п'ятдесят один відсоток.

— Чудово, — каже Джойс. — Великі гроші, до речі, мені так і не перепали.

— Тож якщо ти зараз заведеш собаку, Джойс, то чи переживеш її? Ось у чому питання.

— Я пережив би собаку просто з принципу, — каже Рон. — Ми б сиділи у протилежних кутках кімнати, зиркали б одне на одного й чекали б, кого винесуть першим. Не мене. Це як того разу, коли ми в сімдесят восьмому вели переговори з «Брігіш Лейландом». Щойно один із них пішов до туалету першим, я зрозумів, що ми їх переграли. — Рон перехиляє ще вина. — Не можна йти до туалету першим. Хоч у вузол зав'яжись, якщо треба.

— Правда в тому, Джойс, — каже Ібрагім, — що, може, тобі й варто завести пса, а може, й не варто. П'ятдесят один відсоток. Це як монетку кидати, а я не вважаю це прийнятним ризиком. Не можна помирати раніше за свого собаку.

— Це таке давнє єгипетське прислів'я чи давнє психіатрійне прислів'я? — питає Джойс. — Чи ти це щойно придумав?

Ібрагім знову схиляє келих у бік Джойс — ознака того, що потік мудрості ще не закінчився.

— Звісно, треба померти раніше за своїх дітей, бо ми вчимо їх жити без нас. Але не раніше за собаку. Ми вчимо собаку тільки того, як жити з нами.

— Дякую, Ібрагіме, це, безперечно, пожива для роздумів, — каже Джойс. — Хоч і дещо бездушна. Тобі так не здається, Елізабет?

Елізабет чує це, але подумки вона досі всередині фургона, що мчить уперед з трупом і лікарем на борту. То був не єдиний такий випадок у кар'єрі Елізабет, але досить незвичний, щоб запам'ятатися, — це підтвердили б усі, хто знав Маркуса Кармайкла.

— Обіграй Ібрагімів тоталізатор, — каже Елізабет. — Заведи вже старого собаку.

І ось, через багато років, знову Кармайкл. Чого він хоче? Дружньої балачки? Спогадів перед затишним каміном? Хтозна.

Рахунок до їхнього столика приносить новенька офіціантка. Її звать Жоржина, і в неї татуювання маргаритки на передпліччі. Жоржина працює в цьому ресторані вже майже два тижні, і поки що відгуки про неї не дуже прихильні.

— Ти принесла нам замовлення дванадцятого столика, Жоржино, — каже Рон.

Жоржина киває.

— Ой, так, це ж... я така неуважна... який у вас столик?

— П'ятнадцятий, — каже Рон. — Це видно з великої цифри п'ятнадцять, написаної на цій свічці.

— Даруйте, — каже Жоржина. — Просто треба запам'ятати їжу, а тоді донести її, а тоді ще цифри. Я врешті таки все опаную.

Вона повертається на кухню.

— Вона дуже хороша, — каже Ібрагім, — але не дуже придатна для цієї ролі.